

Michaela Paděrová: Prožitek plynutí a Luciferův efekt v dětském pěveckém sboru

Posudek vedoucího diplomové práce

Diplomová práce Michaely Paděrové navazuje na její pěknou práci bakalářskou, v níž se zabývala „kulturou“ dětského pěveckého sboru, v němž sama mnoho let působila. Když potom o svém výzkumu referovala na hudebně-antropologickém semináři, vzbudilo téma i její závěry mezi spolužáky značnou pozornost. Jako nejpřekvapivější se zdálo, že Michaela nereflektovala sborové prostředí stejně jako spolužáci, totiž jako do jisté míry sociálně patologické. A právě tento údiv okolí ji nasměroval v dalším výzkumu: pokusit se pochopit, co drží zpěváky (přesněji: v naprosté většině zpěvačky) v tomto prostředí, a současně co je vede k tomu se mu přizpůsobit, resp. stát se jeho aktivní součástí (viz s. 10 a 12).

Teorie: Pro vysvětlení toho, proč se členky sboru podrobují tak tvrdé disciplíně, používá Michaela teoretický koncept *flow* Mihalyho Csikszentmihalyiho (česky poprvé 1996). Podle něj je zážitek s *flow* spojený natolik silný, že uschopňuje adepta překonávat značné obtíže při jeho dosahování. Struktura této zkušenosti, jak ji popisuje autor, velmi těsně koresponduje s výsledky Michaelina výzkumu.

Pro objasnění druhého aspektu se nabízelo několik teorií (např. Foucault), nicméně jako nejrelevantnější – protože nejpřesněji charakterizující a vysvětlující daný jev – se ukázal Zimbardův koncept Luciferova efektu („proč dobří lidé dělají zlé věci“).

Metodologie: Vzhledem ke specifčnosti prostředí (jde o velmi uzavřenou skupinu a Michaela do sboru už léta nechodí) nebylo možné příliš využít pozorování (dva etnografické texty sice v diplomové práci jsou, ale nikoli jako hlavní zdroj dat); hlavní metodou jsou polostrukturované rozhovory s osmi bývalými členkami sboru, které pak analyzuje.

Hodnocení: Michaelina práce má zajímavé téma,¹ zvolené relevantní explikační teorie i užité metody. Zároveň se snadno dají najít různé nedostatky. K úvaze stojí kupříkladu otázka respondentek jako homogenního (?) vzorku: jejich věkový rozdíl je téměř 20 let, a ve sboru tedy zívaly v různých obdobích. Je možné, že se tam v podstatě nic nezměnilo, nicméně tuto skutečnost by bylo potřeba přinejmenším zreflektovat.

Dále: Na semináři se Michaela věnovala menšímu sboru, který vznikl z bývalých členek „původního“ dětského sboru; její výzkum se týkal společných rysů i rozdílů. Teď v diplomové práci v jednom místě uplatnila etnografický popis jejich vystoupení – v komparaci s popisem koncertu zkoumaného dětského sboru. Při interpretaci rozdílů ale nedojde na to nejdůležitější: že totiž motivace zpěváků obou těles, resp. jedna z motivací, může být podstatně odlišná. „Dospělý“ sbor se neúčastní soutěží, a tudíž je i vyvázán z tak přísné disciplíny. V etnografických částech je jistá pozornost věnována i provozované hudbě, ovšem důkladnější analýza by přinesla další výsledky (analýza skladeb by osvětlila nutnost tak náročné disciplíny, apod.)

Celkově působí text poněkud „řídce“: nejen poměrně podrobné seznámení s obsahem bakalářské práce (pro pochopení kontextu ovšem nutné), ale i četná opakování tezí Csikszentmihalyiho i Zimbarda atd.

---

¹ Podle citovaných webových stránek České asociace pěveckých sborů se sborovému zpěvu věnuje přinejmenším mnoho desítek tisíc lidí. Zdá se tedy, že i otázky psychologického dopadu sborového zpěvu, a částečně i přizpůsobování se etice, zaměřené na kolektivní výkon, se týká poměrně velkého počtu zpěváků.

Doplňující teorie (z těch etnomuzikologických používá autorka ještě Turina a Nettla; lze si představit některé etnomuzikologické tituly, vztahující se k západní umělecké hudbě) by mohly perspektivu prohloubit.

V podstatě ale práce splnila požadavky, kladené na diplomovou práci. Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako velmi dobrou.

Pittsburgh, 5. září 2016

Doc. PhDr. Zuzana Jurková, PhD.